

P+
SPECIAL
Jaargang 17
Week 38 | 2018

Karen Brouwer

Mondiaal FNV
ondersteunde
succesfilm

#MeToo

in Indonesische kledingfabrieken

#MeToo in Indonesische kledingfabrieken

“Elke dag zitten ze aan de borsten van de vrouwen”, zegt een vakbondsleidster in de documentaire ‘The day the voices raised’. De locatie: een export processing zone (EPZ) ten noorden van de Indonesische hoofdstad Jakarta. Een onderzoek toonde aan dat ruim 56 procent van de textielwerknemers last heeft van seksuele intimidatie. Tijd voor actie, vond de vakbond FBLP. De zelfgemaakte film geeft een Indonesische draai aan de #MeToo-discussie. Dit succes kwam mede tot stand door Mondiaal FNV.

Eigenlijk wilden ze het heel anders aanpakken, de vakbondsleidsters van Forum Buruh Lintas Pabrik (FBLP). Samen met de kleine ngo Perempuan Mahardhika (PM, ‘vrije vrouwen’) hoorden ze al langer klachten over seksuele intimidatie in de textiel fabrieken van de industriële zone KBN Cakung. Ze deden onderzoek in 45 fabrieken naar dit soort geweld tegen vrouwen op het werk. Hoewel vrouwelijke werknemers daar veruit in de meerderheid zijn, hebben ze last van verbale, fysieke en seksuele intimidatie door mannelijke collega’s, zoals de reparateurs van naaimachines, bewakers en chefs, waaronder HR-functionarissen.

Vrouwen durven hiertegen niet goed op te staan, uit schaamte en uit angst om hun baan te verliezen. Er hangt een cultuur van *blaming the victim*, ook bij de

vrouwen onderling. Maar liefst 93,6 procent van de slachtoffers doet dan ook geen aangifte. Tijd voor actie, dachten de vrouwen van FBLP en PM. Ze wilden een documentaire maken met verhalen van slachtoffers, de schaamte en de gevolgen. Maar eigenlijk durfde niemand voor de camera dit verhaal te doen. Ondertussen maakten de organisaties zich hard voor een billboard in de EPZ met de tekst ‘Seksuele intimidatievrije zone’. En daaronder de aanmoediging: ‘Laten we samen de werkplekken vrij maken van alle seksuele intimidatie’. Over die onverwacht moei-zame weg gaat nu de documentaire. De cameravrouw die ook de interviews deed, is zelf eveneens textielarbeidster. Ze filmde en monteerde de hele productie. De professionele kleurcorrectie maakt de documentaire tot een volwassen film die gebruikt wordt tijdens bijeenkomsten.

Reeks stills uit de film ‘The day the voices raised’.

“Hoe vaak zitten de technici aan je?” vraagt een vakbondsvrouw aan een textielwerknemers. “Heel vaak”, antwoordt ze. “Ze hebben ook vieze praatjes.” Het speciaal opgerichte Women Workers Committee van de EPZ bespreekt schriftelijke klachten van vrouwen. “Soms komt de baas ’s ochtends binnen, slaat z’n armen van achteren om me heen en grijpt dan naar m’n borsten”, leest iemand voor. Het is de start van een fascinerende reis langs allerlei sleutelfiguren die voor het idee van het billboard gewonnen moeten worden. Van collega’s, fabriekseigenaren tot hoge ambtenaren en alles ertussen. De vrouwen spreken vol zelfvertrouwen en winnen uiteindelijk het pleidooi.

De film ‘The day the voices raised’ is een groot succes geworden. Allerlei organisaties zetten de documentaire in voor discussie en verandering. Dit jaar wonnen ze er de tweede prijs van de Vidsee Jury Award mee. Met het prijzengeld gaan ze een nieuwe documentaire maken, over het zware bestaan van een alleenstaande moeder in Indonesië. “Niemand realiseerde zich dat de film zo’n impact zou hebben”, zegt Marina Pangaribuan, de coördinator van de FNV in Indonesië. “Hij werkte als de doos van Pandora. Mensen gingen er ineens over praten, inclusief de overheid.”

De FBLP heeft sinds januari 2017 een eigen Vrouwen-

plaats op het industrieterrein gekregen, waar werknemers hun klachten over gender-gebaseerd geweld kwijt kunnen. Ook dit is het directe gevolg van de film. Hier zijn zo’n vijftig vrijwilligsters actief, waaronder ook kaderleden van de FBLP en medewerkers van PM. “Als een slachtoffer naar de Vrouwenplaats komt, vraagt de vrijwilligster eerst of ze zich voldoende op haar gemak voelt”, legt Pangaribuan uit. “Eventueel gaan ze naar het huis van het slachtoffer. Dan maakt de vrijwilliger een chronologie van de klacht. Deze neemt ze mee naar het vrijwilligerscomité waar de klacht besproken wordt. De discussie focust zich altijd op drie prioriteiten: Is het slachtoffer zwanger? Is er iets beschadigd; zo ja, welke medische zorg heeft ze nodig? En ten slotte: hoe kunnen ze bewijs verzamelen?” In alle gevallen werken ze samen met professionele hulporganisaties en organisaties die de juridische kaders goed kennen. Bij de Vrouwenpost komen dagelijks klachten binnen, wel drie tot vier per dag. Ze gaan niet alleen over seksuele intimidatie, maar ook over het gebrek aan faciliteiten voor jonge moeders, verlof tijdens menstruatie en algemene werkgerelateerde problemen. Tot nu toe hebben ze vier zaken rondom seksuele intimidatie aangepakt en afgehandeld.

Het kantoor, een soort hokje, is niet zo geschikt gebleken om slachtoffers te ontvangen: er zitten veel ramen in zodat iedereen erg zichtbaar is. De plek is

“De textielwerknemers zijn dapperder geworden”

Welke rol speelt Mondiaal FNV in ontwikkelingslanden?

Een vakbond hoort nu eenmaal bij een bedrijf, is de overtuiging van Karen Brouwer, managing director van Mondiaal FNV. Dit is een stichting die met gelden uit de solidariteitsfondsen van de FNV en het ministerie van Buitenlandse Zaken vakbondsprojecten in ontwikkelingslanden steunt. “Als je werknemers een stem wilt geven, dan moet je met vakbonden in gesprek. We ondersteunen vakbonden in de regio’s waar vakbondsrechten geschonden worden. Primair proberen we de kracht van de mensen zelf te versterken om zo hun arbeidssituatie te verbeteren. En je ziet dat waar de sociale dialoog aanwezig is, de bedrijfsvoering beter gaat.”

Bedrijven willen vaak van bovenaf verbeteringen implementeren, ziet Brouwer. “Wij denken dat het van de werknemers zelf

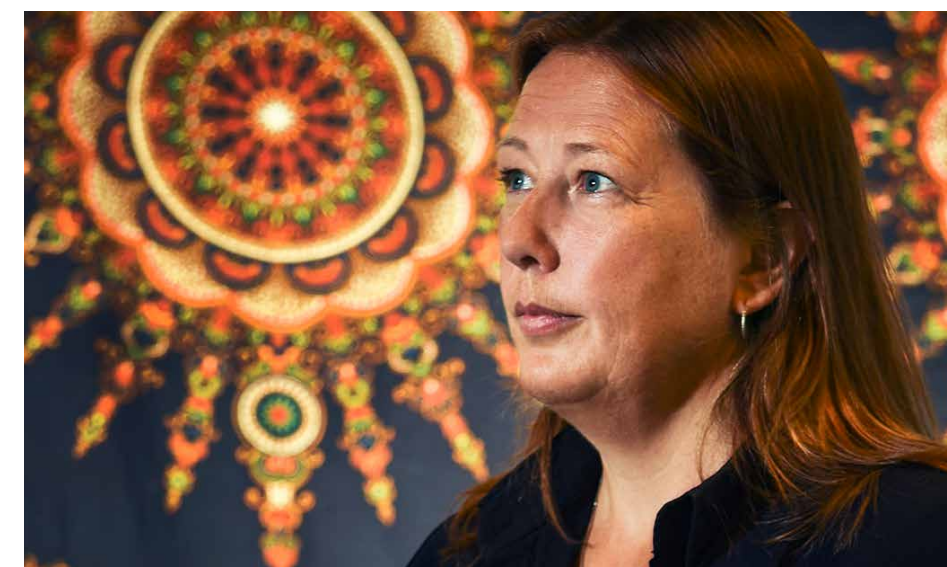
moet komen, om verbeteringen duurzaam in te voeren. Bijvoorbeeld: als een kledingmerk eist van een fabrikant dat hij zijn werknemers een hoger loon uitbetaalt, dan doet die eigenaar dat in opdracht. Als het kledingmerk vervolgens weer vertrekt bij die fabriek, zal het loon weer dalen. Als de werknemers zelf een hoger loon bevechten, dan is er een stevigere basis. Werknemers weten heel goed wat ze willen en wat er mogelijk is. Dat wordt vaak vergeten.”

Mondiaal FNV richt zich op een aantal productieketens die een link hebben met Nederland. Belangrijke thema’s hierin zijn het versterken van de vakbonden, leefbaar loon, sociale dialoog en de strijd tegen *gender based violence* (GBV). “Genderissues spelen in alle projecten een rol. We steunen vrouwen en vrouwenorganisaties in hun

strijd tegen het op gender gerichte geweld. We hebben de makers van de documentaire gesteund in hun initiatief, maar ze hebben alles zelf gedaan.”

Mondiaal FNV organiseert ook uitwisselingen op vrouwentema’s zoals in augustus 2018 in Indonesië, waar Brouwer zelf aanwezig was. Verschillende textielbonden uit Ethiopië, Myanmar, Bangladesh, India en Indonesië zelf ontmoetten elkaar en wisselden ervaringen uit. “In Ethiopië bijvoorbeeld krijgt iedereen die in dienst komt van een textiel fabriek die voor Tchibo werkt een cursus over wat mag en wat niet. Dat vonden de andere deelnemers wel een eye-opener.” Ook de film van FBLP maakte indruk en inspireerde. Verder heeft FBLP een eigen radiozender: Marsinah FM (vernoemd naar een Indonesische vakbondsactiviste die

in 1993 werd verkracht en vermoord). Het station zendt talkshows uit, onder meer over dit thema, die goed beluisterd worden. “Ook dit idee sloeg aan bij de andere bonden”, aldus Brouwer. “Vakbondsleiders zijn vaak mannen, die moeilijk warm te krijgen zijn voor dit project. Ze moeten beseffen wat er allemaal op werkende vrouwen afkomt: na hun dienst wacht nog het huishouden en de opvoeding van kinderen. Tijdens de uitwisseling gaven de vrouwen aan dat als ze naar een vakbondsbijeenkomst gaan waar ook mannen komen, ze tegen onwelwillendheid aanlopen als ze bijvoorbeeld hun kind meenemen. Daarnaast is het lastiger voor vrouwen om actief te zijn in een vakbond omdat ze thuis nog veel andere taken hebben. Een goed beluisterde talkshow zou meer bewustzijn kunnen creëren.”

Karen Brouwer, directeur Mondiaal FNV: “We steunen vrouwen en vrouwenorganisaties in hun strijd tegen seksueel geweld op de werkplek.”

“Werknemers weten heel goed wat er mogelijk is”

➤ ook niet hygiënisch, want er zit een open wc in. De FBLP is hiermee aan de slag; ze willen een ander kantoor. “Ze zijn nog bezig met onderhandelingen met het management van KBN Cakung om een nieuwe ruimte voor de Vrouwenplaats te creëren”, zegt Pangaribuan. “Het kantoor is gefaciliteerd door het ministerie van Vrouwen Empowerment en Kinderbescherming. Het ministerie wilde hen ook nog voorzien van computers en andere

kantoorbenodigdheden. Daar hebben de vrouwen voor bedankt, want dan moeten ze voortaan rapporteren aan het ministerie. Ze willen hun onafhankelijkheid niet kwijt.”

Het ministerie is inmiddels wakker geschoten. De minister van Vrouwen Empowerment en Kinderbescherming Yohana Yembise is naar aanleiding van de documentaire in gesprek gegaan met de regionale overheden op oost-

centraal-Java om ook daar in EPZ’s billboards te plaatsen. Eind mei bracht minister Yembise een onverwacht bezoek aan twee fabrieken op het KBN Cakung terrein. Ook bezocht ze de Vrouwenplaats, waar ze zich bezorgd toonde over de omstandigheden van de ruimte. Ze heeft FBLP en PM toegezegd dat als deze Vrouwenplaats goed geregeld is, ze ook de andere EPZ’s zal faciliteren met een Vrouwenplaats.

“De textielwerknemers zijn veel sterker”, constateert Pangaribuan. “Dankzij de documentaire zijn ze zich er bewust van geworden dat seksuele intimidatie te stoppen is. Ze durven nee te zeggen, ze zijn nu dapperder. Daarmee veranderen ze ook het gedrag van collega’s. Er is dus heel veel in beweging gekomen.” ■

+ De film “The Day the Voices Raised” is te zien op YouTube
+ Website van Mondiaal FNV

+ TEKST ASTRID VAN UNEN
+ FOTOGRAFIE ANNE HAMERS EN FILMSTILLS
+ ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10
+ UITGEVERIJ ATTICUS BV
+ WWW.P-PLUS.NL

Handtastelijkheden van bewaker.

